

DORUČOVÁNÍ DO ZAHRANIČÍ

MICHAELA JANOČKOVÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita, ČR

Abstract in original language

Příspěvek se věnuje tématu doručování do zahraničí. Především se zaměřuje na rozlišení aplikační přednosti jednotlivých mezinárodních právních předpisů za situace, kdy se střetávají předpisy EU, mezinárodní úmluvy a vnitrostátní právo. Uvedené instrumenty jsou porovnávány. Věnuje se zejména nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. 11. 1965.

Key words in original language

Doručování v zahraničí, Nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností v zahraničí, Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině.

Abstract

This contribution is focused on service abroad, mainly on differentiation in application hierarchy of each of international documents in situation of concurrence of EU regulations, international treaties and national law. Mentioned instruments are compared. It is pursued especially on Regulation (EC) No 1393/2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters and Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters.

Key words

Service abroad, Regulation (EC) No 1393/2007 on the service in the Member States of judicial and extrajudicial documents in civil or commercial matters, Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters.

Doručování je jedním ze základních institutů procesního práva, které na sebe váže důležité důsledky pro další postup v řízení, jakými jsou například plynutí lhůt, stanovení právní moci rozhodnutí, vykonatelnost a případně i uznatelnost rozhodnutí v zahraničí. Právě pro poslední ze zmíněných příkladů je doručování do zahraničí klíčovou otázkou. Při procesu uznávání se obecně klade důraz na dodržování práva na spravedlivý proces, jehož obsahem je i právo být slyšen v průběhu řízení, moci tvrdit rozhodné

skutečnosti a předkládat důkazy.¹ Těchto oprávnění však může účastník využít pouze tehdy, když je mu řádně doručeno a má tak možnost seznámit se s předmětem řízení, podaným návrhem (žalobou) a především mít i dostatečný časový prostor na přípravu své obhajoby a protinávrhů.

Z toho důvodu mezi sebou státy uzavíraly dvoustranné a později vícestranné dohody o právní pomoci, jejichž nedílnou součástí byla i vzájemná pravidla pro doručování soudních a mimosoudních listin z jednoho státu do druhého.

Jak již bylo výše zatím neurčitě uvedeno, existuje vícero právních nástrojů, které se této problematice dotýkají. Cílem tohoto příspěvku je proto osvětlit jejich vzájemnou aplikační posloupnost a poukázat na hlavní rysy jednotlivých právních předpisů.

V zásadě tedy můžeme vycházet z následující hierarchie:

- 1/ dotčené státy jsou členskými státy EU a dopadá na ně unijní právo
- 2/ existuje dvoustranná či vícestranná mezinárodní smlouva, jež mezi dotčenými státy otázku doručování upravuje
- 3/ pokud nelze aplikovat žádný z uvedených postupů dle norem mezinárodního práva, je nutno použít normy práva vnitrostátního

V právním prostředí ČR tedy mluvíme o těchto právních nástrojích regulace této otázky:

1/ nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a o zrušení nařízení Rady (ES) č- 1348/2000 (v textu dále jen „Nařízení“)²

2/ dvoustranné smlouvy o právní pomoci, jejichž valná část vznikla ještě před rokem 1989. Vícestrannou aplikovatelnou smlouvou je Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních ze dne 15. 11. 1965 na půdě Haagské konference mezinárodního práva soukromého (v textu dále jen „Úmluva“). Dodnes

¹ Řádným doručením je taktéž zajištěna rovnost stran a dodržena zásada kontradiktornosti řízení a tím de facto ochrana zájmů strany žalované/odpůrce. Srov. např. Bohůnová, P.: Doručování v komunitárním styku ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní fórum, 2006, č. 10, s. 355.

² I další předpisy EU obsahují specifickou právní úpravu doručování, a to především nařízení Rady (ES) č. 805/2004 o evropském exekučním titulu, a . Tato problematika však přesahuje rámec příspěvku. Pro další informace viz Bělohlávek, A. J. Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém – především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci. Bulletin advokacie, 2006, č. 6, s. 26.

používané dvoustranné smlouvy jsou uzavřeny např. s Polskem, SRN či Slovenskem.

3/ zákon č. 93/1967 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů (dále v textu jen jako „ZMPS“). Zvláštní úpravu obsahuje i zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a to konkrétně v § 50j (v textu dále jen „o.s.ř.“).³

Vnitrostátní právní úprava

Doručování do zahraničí je v o.s.ř. upraveno jediným výše uvedeným paragrafem, který odkazuje prioritně na mezinárodní úpravu doručování do zahraničí. V případě, že tato alternativa není aplikovatelná, použije se ZMPS. Významným je odstavec druhý, který reaguje na situace, kdy není možné určit přesné datum doručení písemnosti adresátovi. Mezinárodní právní úprava obsahuje specifické řešení této otázky. Jestliže by však nebyla použitelná, bude se za den doručení listin adresátovi považovat den, kdy jsou soudu doručeny takové listiny, z nichž jednoznačně vyplývá, že soudní zásilka byla adresátovi jistě doručena. Důraz je kladen především na posouzení, zda je možno z úkonu adresáta učiněného vůči soudu dovodit, že mu bylo určitě řádně doručeno.⁴ Právní fikcí je tak stanoven náhradní den doručení.⁵

V ZMPS je problematika doručování zohledněna v § 58 až 60, přičemž se svým textem velmi podobá níže uvedeným instrumentům mezinárodního práva. Ve věcech právní pomoci, kam doručování listin jistě patří, by se měly justiční a další orgány stýkat s cizozemskými subjekty prostřednictvím centralizovaného orgánu, jímž je Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Písemnosti, jež nebyly opatřeny překladem do češtiny či slovenštiny, budou doručeny příjemci pouze předpokladu, že je dobrovolně přijme. Tento subjekt by však měl být poučen o následcích odmítnutí přijetí listin v zemi původu dokladů. § 59 ZMPS se pak zvláště věnuje pravomocem českých diplomatických nebo konzulárních orgánů v zahraničí ve věcech doručení a dalších. Pro doručení se všemi důsledky dle českého práva postačí, aby

³ Srov. Např. Škárová, M. a kol.: Občanský soudní řád s vysvětlivkami a judikaturou. Praha: Linde Praha, a.s., 2009, s. 114 – 115.

⁴ Srov. např. David, L. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009, s. 281.

⁵ K tématu také srov. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. §1 až 200 za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 273.

byly listiny doručeny v zahraničí podle českého práva, ačkoli tento postup nevyhovuje normám v místě, kde byly listiny doručovány.⁶

Praktickému provádění povinností vyplývajících z právních předpisů se věnuje i Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30.dubna 2004 č.j. 56/2004-MO-J, kterou se upravuje postup justičních orgánů ve styku s cizinou ve věcech občanskoprávních a obchodněprávních. Instrukce se v problematice doručení věnuje určení kompetentních orgánů pro jednotlivé činnosti a detailní stanovení postupů při vyřizování agend plynoucích z mezinárodních závazků ČR.⁷

Úmluva o doručování v zahraničí

Úmluva o doručování v zahraničí je prvním ze široce používaných nástrojů mezinárodního práva, který upravuje problematiku doručování v mezistátním měřítku. Byla přijata dne 15. 10. 1965, přičemž účinnosti nabyla 10. 2. 1969. V současné době má 61 smluvní států a kromě Malty a Rakouska jsou jí vázány všechny státy EU. Pro ČR je účinná od 1. 1. 1993.⁸

Úmluva si v preambuli stanoví za cíl zajištění včasného doručení soudních i mimosoudních písemností v cizině a v tomto smyslu zdokonalit vzájemnou právní pomoc zjednodušením a urychlením postupu při doručování.

V prvním článku textu se Úmluva co se týče oblasti působnosti vymezuje jak pozitivně, tak negativně. Vztahuje se pouze na doručování ve věcech občanských a obchodních, a to listin zasílaných jak justičními orgány, tak i orgány administrativními, správními⁹. Zároveň je však výslovně vyloučena možnost zaslání dokumentů do ciziny, aniž by odesílající subjekt znal adresu subjektu, jemuž je zásilka určena.¹⁰

⁶ Srov. Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání. Brno – Plzeň: Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 403 – 405.

⁷ Instrukce určuje celý postup orgánů v rámci mezinárodní právní pomoci, kam lze zahrnout právě především otázku doručování, dále také zajištění důkazů apod. Upravuje různé okruhy od určení v jakém jazyce mají být jednotlivé dokumenty vypracovány, přes určení orgánu kompetenčního k odeslání či přijetí různých žádostí až po kvalitu papíru a formální náležitosti listin.

⁸ ČR se stala členským státem Úmluvy jako nástupnický stát předchozích státních uspořádání. Jmenovaná Úmluva tak byla na území ČR aplikována již od roku 1982.

⁹ Srov. Tichý, L. a kol.: Evropské právo. 3 vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 803. Bliže k rozlišení soudních a mimosoudních doručovaných písemností srov. Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část X. Úprava přeshraničního doručování písemností ve věcech civilních v rámci Evropské unie. Právní fórum, 2005, č. 11, s. 410.

¹⁰ V případě, že odesílající subjekt nezná adresu adresáta, bude nutno využít jiných metod a postupů k jejímu zjištění, teprve poté bude možné zasílat dokumenty. Ačkoli je

Úmluva zakotvuje pět způsobů doručování.

- 1/ prostřednictvím ústředních orgánů
- 2/ prostřednictvím diplomatických zástupců či konzulárních úředníků
- 3/ přímo poštou
- 4/ prostřednictvím oprávněných úředních osob
- 5/ jiným způsobem, které si smluvní strany dohodnou

ad 1/ První možnost obsažená v článku 2 Úmluvy upravuje postup zasilání, kdy je vždy doručovaná písemnost dodána ústřednímu orgánu dožádaného státu (viz níže), který listiny doručí buď

1. způsobem, který je přípustný podle právního řádu státu, kde se doručuje, nebo
2. zvláštní formou, kterou žadatel o doručení požaduje.

Pokud by bylo doručováno na základě první možnosti, je přípustné doručit také prostým způsobem¹¹, a to za předpokladu, že s tím adresát bude souhlasit a dobrovolně písemnost přijme.

Pro usnadnění a sjednocení spolupráce států byla v dotčené Úmluvě založena „tradice“ Haagské konference mezinárodního práva soukromého v ustanovování¹² tzv. ústředních orgánů, které plní úkoly uložené úmluvami smluvním státům. Každý stát proto určí svůj ústřední orgán, jehož vnitřní fungování a organizace se však řídí již vnitrostátním právem.¹³ Ústřední orgán je subjektem, jemuž jiné oprávněné orgány, organizace a osoby smluvního státu předávají písemnosti k doručení do zahraničí (žadatelé). Stejně tak přijímá ze zahraničí dokumenty, jež je nutno doručit v rámci

takový postup legitimní, mnohdy způsobuje velké průtahy v řízení, má za následek ustanovení opatrovníka podle § 29 o.s.ř. a tím i nemožnost následného uznání rozhodnutí doručujícího státu v zahraničí.

¹¹ Doručování můžeme obecně rozlišit na formální a prosté. Při formálním zasilání se postupuje podle norem upravujících doručování státu, v níž se adresát nachází, tedy včetně právní úpravy fikce doručení apod. Srov. Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání. Brno – Plzeň: Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009, s. 403.

¹² Ústředním orgánem může být již existující subjekt, který smluvní stát určí, nebo naopak nová instituce či organizace, která je za účelem plnění povinností plynoucích státu z Úmluvy vytvořena.

¹³ Ústředním orgánem je dle prohlášení ČR Ministerstvo spravedlnosti.

území jeho státu původu. Ústřední orgán doručovanou písemnost předává dožádanému ústřednímu orgánu spolu s žádostí podle vzoru dle Úmluvy.¹⁴

Úmluva vytvořila systém vzorů pro předávání informací o postupu doručování v dožádaném státě, tedy zejména vzory listin žádosti o doručení, přes oznámení o nemožnosti doručit až po potvrzení o řádném doručení. Tyto vzory jsou použitelné i pro další možnosti doručování uvedené ve výčtu výše.

Poté, co je proveden pokus o doručení, vyhotoví ústřední orgán (či jiný k tomu pověřený orgán) osvědčení o doručení podle vzoru připojeného k Úmluvě. Nutný obsah osvědčení upravuje článek 6 odst. 2 Úmluvy¹⁵, přičemž výslovně ukládá sdělit i důvody, proč nebyla zásilka případně doručena.

Velmi významnou úpravou je stanovení důsledků (ne)doručení pro další postup řízení orgánu, který požádal o doručení předvolání (či jiné obdobné listiny) v zahraničí a adresát se k jednání nedostavil.

Dle článku 15 odst. 1 není možné za uvedených podmínek vydat ve věci rozhodnutí, dokud nebude zjištěno, že písemnost byla doručena v souladu s právem státu, na jehož území k doručování došlo (i např. doručením fikcí apod.), případně byly dokumenty odevzdány adresátovi nebo byly doručeny do jeho bydliště jiným způsobem podle Úmluvy. Vždy je však nutné, aby k doručení (kteroukoli z uvedených metod) došlo v dostatečném předstihu před jednáním tak, aby odpůrci byl zachován dostatečný časový úsek pro přípravu obhajoby svých zájmů.

Z této zásady může existovat výjimka, pokud členský stát provede prohlášení podle článku 15 odst. 2, že i bez splnění kritérií uvedených v předchozím odstavci je možno vydat rozhodnutí ve věci. Úmluva však stanoví podmínky, jež musí být kumulativně splněny, a to, že:

- a) *písemnost byla zaslána jedním ze způsobů stanovených touto úmluvou,*
- b) *uplynula lhůta, kterou soud považuje za přiměřenou, nejméně však šest měsíců ode dne odeslání písemnosti,*

¹⁴ Blíže článek 3, 6 a 7 Úmluvy,

¹⁵ Je nutno upozornit, že oficiální český překlad tohoto článku přístupný k 8. 6. 2010 z http://portal.gov.cz/wps/portal/s.155/701/cmd/ad/c/313/ce/10821/p/8411/s.155/701?PC_8411_number1=85/1982&PC_8411_p=6&PC_8411_l=85/1982&PC_8411_ps=10#10821 je nepřesný, ne-li nesprávný. Původní anglický text zní: „The certificate shall state that the document has been served and shall include the method, the place and the date of service and the person to whom the document was delivered. If the document has not been served, the certificate shall set out the reasons which have prevented service.“ Osvědčení proto musí obsahovat způsob, místo a datum doručení a určení osoby, které byly listiny předány.

c) přes veškeré účelně vynaložené úsilí nebylo možno od příslušných orgánů dožádaného státu osvědčení obdržet.¹⁶

Pro zmírnění tvrdosti výše uvedených ustanovení má soud státu, odkud byly dokumenty zasilány, možnost prominout zmeškání lhůty v případě, že se odpůrce nedozvěděl o obsahu doručovaných listin včas bez svého zavinění a důvody, jež odpůrce uvádí, jsou zřejmě opodstatněné. Posouzení těchto okolností však vždy náleží orgánu, který ve věci rozhodl.

Aby byla zachována právní jistota všech dotčených subjektů, omezuje Úmluva právo požádat o prominutí lhůty stanovením časového limitu osobě, jež doručení (vydání rozhodnutí) napadá, a je kladen důraz na zásady, že všechny subjekty si mají být vědomi svých práv a povinností a že neznalost práva neomlouvá. Pokud je tedy žádost o prominutí lhůty podána po uplynutí přiměřené lhůty od okamžiku, kdy se odpůrce o rozhodnutí dozvěděl, nemůže být žádost přijata. Smluvní státy mohou prohlásit, jaká lhůta je dle jejich práva přiměřená.¹⁷ Výslovně jsou z šíře aplikovatelnosti této výjimky vyloučena rozhodnutí týkající se osobního stavu.

Velký důraz je kladen na vyhotovení všech dokumentů v příslušných jazycích tak, aby byla žádost o doručení srozumitelná jak doručujícímu subjektu, tak zároveň aby i doručovaná listina byla vypracována v jazyce, kterému rozumí adresát.¹⁸ Tento přístup je další z opor zachování práva na spravedlivý proces.

Dožádaný orgán je oprávněn odmítnout doručení písemností, které odpovídají ustanovením Úmluvy, a to v případě, že by doručením byla dotčena svrchovanost nebo bezpečnost dožádaného státu. O takové překážce bezodkladně dožádaný ústřední orgán vyrozumí žadatele o doručení, včetně specifikace důvodu odepření doručení.¹⁹

ad 2/ Pokud proti takovému postupu nevysloví smluvní stát, na jehož území se má doručovat, námitku, a nejedná se o státního příslušníka státu, jež doručení provádí, je přípustné, aby doručení listin dle Úmluvy bylo provedeno přímo prostřednictvím diplomatických zástupců či konzulárních úředníků státu původu doručovaných dokumentů.²⁰ Úmluva také připouští

¹⁶ Další výjimkou z pravidla je možnost rozhodujícího orgánu vydat předběžné nebo zajišťovací opatření, ačkoli nebyly splněny podmínky prokázání řádného doručení straně žalované.

¹⁷ Taková lhůta musí být vždy delší než 1 rok. Blíže čl. 16 odst. 2 Úmluvy.

¹⁸ Např. články 5 odst. 3 či 7 Úmluvy.

¹⁹ Čl. 13 odst. 2: „Vyřízení žádosti nemůže být odepřeno, je-li jediným důvodem pro odepření výlučná pravomoc v příslušné věci podle právního řádu dožádaného státu nebo nelze-li podle tohoto právního řádu uplatnit nárok v řízení, jehož se žádost týká.“

²⁰ Veškeré výhrady a prohlášení smluvních států, včetně kompletního výpisu smluvních států jsou přístupné z:

doručování prostřednictvím týchž osob dalšího smluvního státu. Jako výjimečné označuje Úmluva doručení diplomatickou cestou. Vždy se musí jednat o doručení bez použití donucovacích prostředků.

ad 4/ Dle Úmluvy je možno doručovat také prostřednictvím oprávněných úředních osob, kdy takový subjekt státu, ve kterém byla písemnost vyhotovena, případně osoba, jež má právní zájem na soudním řízení, ji předají přímo oprávněným úředním osobám státu, kde má být doručeno. Proti takovému postupu mohou státy vznést námitku.

ad 5/ Smluvní státy Úmluvy mohou dle čl. 11 Úmluvy přijmout zvláštní úpravu doručování mezi sebou²¹ a to především ve věci doručování přímo mezi konkrétními orgány jednotlivých států. Tento typ mezinárodních smluv je hojně využíván (typicky smlouvy o právní pomoci), jelikož reaguje na zvláštnosti vzájemných vztahů mezi konkrétními zeměmi.

Jak bylo v úvodu výkladu k Úmluvě uvedeno, je záměrem Úmluvy pomoci zajistit efektivní a rychlé doručování do zahraničí a to při současném zachování vysokého standardu procesních práv osoby, jíž je doručováno. Z toho důvodu Úmluva také nevylučuje, aby mezi sebou smluvní státy doručovaly i jinými způsoby než byly Úmluvou upraveny, avšak za podmínky, že taková cesta doručení bude v souladu s právními předpisy státu, na jehož území má být doručováno

Doručování podle Nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech

Rada ES prvotně vypracovala Úmluvu o doručování soudních a mimosoudní písemností, tato úmluva však nikdy nevstoupila v platnost. Na text uvedené úmluvy bylo navázáno dne 29. 5. 2000, kdy bylo přijato nařízení č. 1348/2000, kdy byly odstraněny některé formalismy a proces doručování byl vůči původní úmluvě zjednodušen²². Tento předpis byl předchůdcem současné právní úpravy použitelné od 13. 11. 2008.

Ačkoli na Dánsko nebylo nařízení v době jeho vstupu v platnost aplikovatelné, potvrdilo Dánsko svým prohlášením svůj záměr provádět

http://hcch.e-vision.nl/index_en.php?act=conventions.status&cid=17 . Tento webový odkaz je použitelný i pro prohlášení učiněné státy k dalším způsobům doručení.

²¹ Dvoustranné i vícestranné mezinárodní smlouvy.

²² Srov. Tichý. L. a kol.: Evropské právo. 3 vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 803.

obsah uvedeného nařízení na základě paralelní dohody uzavřené s Evropským společenstvím.²³

Cílem Nařízení je zlepšit a zrychlit zasílání soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních mezi členskými státy. Vůči výše zmiňované Úmluvě zavádí explicitní lhůty, během nichž by mělo být nejpozději doručeno a další instrumenty běžně používané v rámci blízké spolupráce států v EU²⁴.

Obdobně jako v Úmluvě nalezneme i v Nařízení téměř shodné vymezení rozsahu, kdy jsou z jeho působnosti výslovně vyloučeny věci celní, daňové, další správní věci. Ani Nařízení nepřipouští doručovat do zahraničí bez znalosti místa bydliště adresáta.²⁵

Nařízení stejně jako Úmluva definuje ústřední orgán, ty však zde hrají jinou roli. Nařízení totiž ve snaze zjednodušit a zefektivnit proces doručování postoupilo k odstranění mezikroku v podobě zasílání a přijímání dokumentů prostřednictvím ústředních orgánů (jako jednu z forem zasílání), a stanovilo, že zasílání písemností bude probíhat přímým a nejrychlejším možným způsobem mezi přijímajícími a odesílajícími subjekty.²⁶

K zasílání listin by měl být použit jakýkoli vhodný způsob, který však zajistí, že doručovaná písemnost bude věrně odpovídat listinám odeslaným a bude snadno čitelná. Pro sjednocení postupu při odesílání a dalších činnostech je k Nařízení taktéž připojeno množství formulářů (7) a poměrně podrobně je rozebírána problematika jazyka, v němž má být vyhotovena písemnost či žádost o doručení atd. Každý stát oznámí Komisi, jakou formou je ochoten přijímat dokumenty určené k doručení na svém území a zároveň specifikuje jazyky, v nichž má být vyhotovena žádost o doručení

²³ Text prohlášení je obsažen v Úředním věstníku L 331 ze dne 10.12.2008 na straně 21, který je dosažitelný z webových stránek Evropského soudního atlasu, sekce věnované doručování.

²⁴ Např. používání jednotných formulářů, prvky elektronické komunikace a zveřejňování a hledání informací prostřednictvím Internetu apod.

²⁵ K vymezení pojmu občanskoprávní věci blíže Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část X. Úprava přeshraničního doručování písemností ve věcech civilních v rámci Evropské unie. Právní fórum, 2005, č. 11, s. 410.

²⁶ Každý stát určí a poté oznámí Komisi kontaktní údaje uvedených orgánů. Jejich definici nalezneme v článku 2 Nařízení. Odesílající orgány odpovídají za odesílání dokumentů doručovaných do jiného členského státu., přijímající pak za příjem listin z jiného členského státu. Ústřední orgány zde plní roli jakéhosi supervizního orgánu, který poskytuje informace odesílajícím orgánům a řeší složité případy. Ve výjimečných případech a na žádost odesílajícího subjektu může figurovat při předávání žádosti o doručení příslušnému přijímajícímu orgánu. (blíže čl. 3 Nařízení). Informace o doručování v jednotlivých státech EU jsou dostupné na webových stránkách Evropského soudního atlasu.

podle vzoru.²⁷ Pro listiny není vyžadováno ověření ani rovnocenné formality.

Článek 6 – 10 Nařízení podrobně upravují postup doručení listin. V předpisech EU týkajících se uznání a výkonu cizozemských rozhodnutí je kladen velký důraz na řádné a včasné²⁸ doručení listin straně žalované/odpůrci. Proto se nařízení snaží zajistit jak rychlost doručení, tak i splnění všech podmínek, aby byla chráněna procesní práva adresáta doručovaných listin a odesílající subjekt byl řádně a písemně uvědoměn o doručení (datum), ale i případných problémech při doručování (chybějící informace nebo písemnosti, překlad listin apod.). Stěžejní je doručení návrhu na zahájení řízení či jiné rovnocenné písemnosti.²⁹

Přijímající orgán zajistí doručení sám, pomocí prostředků podle vnitrostátního práva nebo způsobem, jaký vyžaduje odesílající orgán. Takový postup však nesmí být v rozporu v právem státu, kde se listiny doručují. Všechny nezbytné kroky k doručení musí být učiněny ve lhůtě do jednoho měsíce. Pokud není možno lhůtu dodržet, musí přijímající orgán neprodleně uvědomit orgán odesílající a i nadále se snažit o doručení.³⁰

Přijímající orgán je povinen seznámit adresáta listin s jeho právem odepřít přijetí listin, a to za podmínky, že není vyhotovena v jazyce (jazycích) podle článku 8 Nařízení. Odmítnout přijetí či vrácení listin je možno do jednoho týdne od jejich doručení. Přijímající orgán o takové situaci neprodleně uvědomí orgán odesílající a vrátí žádost a dokumenty, jejichž překlad je vyžadován. Datem doručení v tomto případě bude doručení písemností s

²⁷ Česká republika přijímá dokumenty v listinné podobě prostřednictvím pošty, faxem a poté prostředky elektronické komunikace. Formulář žádosti je možno vyplnit v češtině, slovenštině, angličtině a němčině.

²⁸ Posouzení včasnosti doručení je vždy individuální vzhledem ke konkrétním okolnostem případu, kdy přiměřený časový interval umožní zajistit si procesní obranu. Blíže viz ESD ze dne 16. 6. 1981 ve věci 166/80 Klomps v. Michel. Bohúnová, P.: Doručování v komunitárním styku ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní fórum, 2006, č. 10, s. 356.

²⁹ Evropský soudní dvůr judikoval, že pod pojem „návrh na zahájení řízení“ můžeme subsumovat taktéž platební rozkaz (rozsudek ESD ze dne 16. 6. 1981 ve věci 166/80 Klomps v. Michel, příp. rozsudek ESD ze dne 13. 7. 1995 ve věci C-474/93 Hengst Import v. Campese). Pro zjištění adresy žalovaného je nutno učinit vše, aby bylo zajištěno právo žalovaného se účinně bránit.(rozsudek ESD ze dne 15. 6. 1982 C-172/91 ve věci Plastic Products v. Pluspunkt.

Blíže Bohúnová, P.: Doručování v komunitárním styku ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní fórum, 2006, č. 10, s. 356.

³⁰ Blíže článek 7 Nařízení.

řádným překladem (článek 8 odst. 2 Nařízení) Obecně je však za datum doručení považován den, který určí právo státu, kde je doručováno.³¹

Pro provedení formálních procedur spojených s doručováním vypracuje přijímající orgán potvrzení o provedení všech postupů, a to na jednotném formuláři, který odešle žadateli o doručení. Stejně jako v případě Úmluvy si každá strana nese sama své náklady, žadatel však hradí výlohy spojené s činností soudního úředníka či použitím zvláštního způsobu doručení, který byl použit na žádost odesílajícího orgánu (blíže článek 11 Nařízení).³²

Další možností zasílat v souladu s nařízením je podle čl. 13 Nařízení cestou konzulární nebo diplomatickou. I v tomto případě má adresát právo písemnost odmítnout s tím, že budou listiny žalovaným/odpůrcem zasílány přímo konkrétnímu subjektu, jehož prostřednictvím mu byla listina doručena.

Následující způsob doručování je zasílání pomocí klasických poštovních služeb, kdy potvrzení o doručení nahrazuje kvalifikovaná forma poštovních služeb v podobě doporučené zásilky zasílané spolu s dodejkou či jiným dokladem, který je odesílateli schopen zajistit potvrzení o přijetí písemnosti. (článek 14 Nařízení)

Poslední formou zasílání je tzv. doručení přímé prostřednictvím soudních úředníků či jiných autorizovaných osob, a to v případě, že takový postup připouští vnitrostátní právo státu doručení.

Také Nařízení se vypořádává se situací, kdy se žalovaný k jednání nedostaví, ačkoli mu bylo dle Nařízení doručováno předvolání či jiná obdobná listina, a to (téměř) stejně jako Úmluva, včetně otázky možnosti vydání rozhodnutí, ačkoli nemá soud k dispozici potvrzení o doručení a přípustnosti a podmínek prominutí zmeškání lhůty.³³

V článku 20 Nařízení upravuje vzájemný vztah k jiným mezinárodním smlouvám s obdobným nebo stejným obsahem. Nařízení má přednost před jinými dvou či vícestrannými úmluvami co se týče otázek, na které se Nařízení vztahuje. Jmenovitě je uvedena Úmluva a poté IV. protokol připojený k Bruselské úmluvě z roku 1968. Také nařízení připouští doručování pomocí jiných procedur, avšak za předpokladu, že jsou s Nařízením slučitelné³⁴ a umožňuje promítnutí zásady maximální

³¹ Výše uvedená pravidla se vztahují i na další způsoby doručování soudních i mimosoudních písemností.

³² Pravidla pro stanovení úhrady upravuje odst. 3 článku 11 Nařízení.

³³ Až na několik formulačních změn je úprava stejná. Blíže článek 19 Nařízení.

³⁴ Blíže články 20 - 22 Nařízení.

výhodnosti³⁵. Naopak Nařízení neomezuje aplikovatelnost dalších mezinárodních právních předpisů týkajících se mezinárodní právní pomoci vypočtených v článku 21.³⁶

Na rozdíl od Úmluvy specifikuje Nařízení závazek členských států EU chránit osobní údaje a zachovat důvěrnost informací zjištěných a poskytnutých během procesu doručování.

Závěrem lze shrnout, že pro zajištění budoucí uznatelnosti rozhodnutí soudů v zahraničí je nutno dodržovat v příspěvku uvedenou posloupnost a náležitosti doručování v zahraničí. Přijaté procedury pro zaslání dokladů vytváří dostatečnou ochranu zájmů strany žalované, nicméně jsou vyvážené, aby v důsledku nedocházelo ke znevýhodnění žalobce z důvodu, že žalovaný má své sídlo/bydliště v zahraničí.

Dva nejvýznamnější mezinárodní právní instrumenty týkající se doručování, Úmluva a Nařízení, obsahují téměř stejnou právní úpravu a podmínky doručování. Můžeme tak konstatovat, že doručování v rámci zemí EU i v okruhu členských států Úmluvy je na stejné kvalitativní úrovni. Samozřejmě Nařízení ustavuje vyšší formu spolupráce v souvislosti s užšími vztahy mezi členskými státy EU a na rozdíl od Úmluvy stanovuje například lhůty. Je však nutno konstatovat, že mnohé státy svých mezinárodních závazků nedbají (i státy EU) a doručování tak zůstává alespoň tak palčivým místem v mezinárodním měřítku, jako při zaslání vnitrostátním.

Literature:

- Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.
- Úmluva o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních z 15. listopadu 1965 (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 85/1982 Sb.).
- Nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech.

³⁵ Blíže Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část X. Úprava přeshraničního doručování písemností ve věcech civilních v rámci Evropské unie. Právní fórum, 2005, č. 11, s. 415.

Členské státy o takových dohodách zašlou oznámení Komisi (článek 20 odst. 3 Nařízení).

³⁶ Blíže Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s 313.

- David, L. a kol.: Občanský soudní řád. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2009.
- Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád I. §1 až 200 za. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- Kučera, Z.: Mezinárodní právo soukromé. 7. opravené a doplněné vydání. Brno – Plzeň: Doplněk a Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2009.
- Pauknerová, M.: Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008.
- Tichý, L. a kol.: Evropské právo. 3 vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
- Bělohávek, A. J. Doručování v komunitárním a mezinárodním právu soukromém – především v souvislosti s civilním řízením soudním a před rozhodci. Bulletin advokacie, 2006, č. 6.
- Bohůnová, P.: Doručování v komunitárním styku ve světle judikatury Evropského soudního dvora. Právní fórum, 2006, č. 10.
- Kapitán, Z.: Evropský justiční prostor ve věcech civilních. Část X. Úprava přeshraničního doručování písemností ve věcech civilních v rámci Evropské unie. Právní fórum, 2005, č. 11.

Contact – email

76807@mail.muni.cz